

Arthur Hofmans

Op 15 mei 2000 overleed in zijn woonplaats Doorn Arthur Hofmans, van 1959 tot 1979 voorzitter van de redactiecommissie voor Huisarts en Wetenschap.

Arthur Hofmans werd geboren op 27 april 1916 in Amsterdam, waar hij ook het grootste deel van zijn jeugd doorbracht. Hij studeerde geneeskunde aan de Gemeentelijke Universiteit en behaalde op 16 december 1942 het artsdiploma. Begin 1943 vestigde hij zich als huisarts in Rotterdam-Zuid; eind 1982 legde hij de praktijk neer.

Hofmans was een harde werker. De eerste naoorlogse jaren was hij vooral actief binnen de KNMG en maakte hij onder meer deel uit van commissies inzake preventie (1948) en de toekomstige gezondheidszorgvoorzieningen in de IJsselmeerpolders (1950). In 1956 was hij een van de twaalf oprichters van het Nederlands Huisartsen Genootschap; jarenlang had hij zitting in bestuur, commissies en werkgroepen. In 1969 was hij als redacteur en auteur betrokken bij het eerste Nederlandse leerboek huisartsgeneeskunde. Hij vertegenwoordigde het Genootschap in de Council van de WONCA en maakte negen jaar deel uit van de Executive van deze organisatie, waarvan drie jaar als President (1980-1983).

In 1979 werd hij benoemd tot officier in de orde van Oranje Nassau en tot lid van verdienste van het Genootschap. In 1984 ontving hij de Hippokrates Medaille 'für Verdienste um die Allgemeinmedizin', ingesteld door de SIMG, de voorloper van de Europese afdeling van de WONCA.

De verdiensten van Hofmans voor de Nederlandse huisartsgeneeskunde zijn zeer groot; veruit zijn belangrijkste betekenis is echter gelegen in zijn voorzitterschap van de redactiecommissie voor Huisarts en Wetenschap.

Nog slechts weinig lezers zullen beseffen dat er een halve eeuw geleden wel zoiets bestond als een 'huisartsgeneeskunde', maar dat er destijds nog geen sprake was van een afgebakende professie, laat staan een wetenschappelijke discipline. Er waren geen universitaire vakgroepen, er was geen beroepsopleiding, leerboeken ontbraken, en iedere nieuw gevestigde huisarts moest zich in de praktijk met vallen en opstaan het vak eigen maken. En dat gebeurde ook nog tegen de verdrukking in: de specialistische geneeskunde was in opmars en vrij algemeen heerste het gevoel dat de huisarts een uitstervend fenomeen was.

De oprichting van het Genootschap was het begin van een krachtig reveil en daarbinnen heeft Huisarts en Wetenschap een cruciale rol gespeeld. Hofmans heeft altijd een duidelijke en consequente visie op die rol gehad: Huisarts

en Wetenschap was niet bedoeld als medium voor specialisten om hun minder begaafde vakbroeders te voorzien van wijze lessen; Huisarts en Wetenschap was bedoeld als tijdschrift voor *huisartsen*, niet alleen huisartsen als *lezers*, maar vooral ook huisartsen als *auteurs*. Dat gold met name als het om nascholing ging: geen specialistische betogen ex cathedra, maar op basis van wetenschappelijke inzichten en aan de huisartspraktijk ontleende problematiek geschreven artikelen. Geen duplicaten van hoofdstukken uit leerboeken, maar oorspronkelijke bijdragen, die konden aanzetten tot reflectie en discussie.

Hofmans heeft zelf veel in H&W geschreven, merendeels gelegenheidsstukken, maar daarnaast een aantal meer substantiële artikelen waarvan sommige het lezen nog meer dan waard zijn. Mij imponeerde vooral zijn laatste bijdrage – 'Een Rotterdamse dodenakker. Eenendertig jaar mortaliteitsregistratie in een huisartspraktijk' – een prachtige afsluiting van zijn werk als huisarts, mogelijk gemaakt door een jarenlange, nauwkeurige verslaglegging.

Zelf heb ik Arthur Hofmans bijna 15 jaar meegemaakt als voorzitter van de redactiecommissie. Hij was een voorzitter met gezag en met visie. Zijn houding was die van een sleepbootkapitein: weten wat je doen moet, weten waar je heengaat, de betekenis van je werk niet onderschatten en geen geleuter. Een houding die past bij iemand die woonde en werkte in Rotterdam – een stad naar zijn hart. Hij heeft hij vooral geleerd hoe moeilijk goed schrijven is. Hij schreef zelf duidelijk en helder, zonder dubbele bodem; hij gebruikte betrouwbare woorden en vermeed overbodige uitweidingen. Hij schreef zoals hij was: correct, precies, duidelijk. Dat werd hem overigens niet altijd in dank afgenomen.

Arthur Hofmans was een tamelijk lastige, maar vaak ook charmante man, iemand die graag praatte, maar ook goed kon luisteren en in staat was op basis van argumenten eerder ingenomen – en schijnbaar onwrikbare – standpunten te herzien. Er is korte tijd sprake geweest van een universitaire loopbaan, maar al snel werd duidelijk dat hij slecht was toegerust voor een dergelijke 'haaienvijver'. Hij was nooit echt geïnteresseerd in macht; het ging hem altijd om de zaak. Hij was in wezen ook geen teamspeler, maar een solist; hij juichte de vorming van groepspraktijken en gezondheidscentra van harte toe, maar hij bleef het zelf op een solopraktijk houden (zelfs zonder assistente).

Wij zijn goede vrienden geworden. Arthur Hofmans was een man uit één stuk, een man zoals ik vond dat een man moest zijn – een man van singuliere gaven.

Geert Bremer

